

Sydebukken Arne Treholt

Siste ukers opprulling av Arne Treholt-saken er blitt en studie i menneskelig forfall.

En ung, begavet mann med et usedvanlig vinnende vesen, mange venner innen det politiske liv og i alle yrkesgrupper, med en lysende karriere, en mann som livet har ødslet sine gaver over, blir plutselig avslørt som spion for det land som fremfor noe truer verdensfreden.

Hvordan kan slikt skje?

Svarene er mange.

Et av dem peker på Arbeiderpartiet i 1920-årene, da ikke bare en mann innen partiet fikk penger fra Sovjet, for å drive sitt muldvarparbeide i det norske samfunn. Hele partiet fikk det, og nyttet dem flittig.

De mest aktive innen partiet ble tiltalt den gang. Riktignok ikke for agentvirksomhet, men for sabotasje mot vårt militære beredskap. Noe det norske folk den gang betraktet som forræderi.

Dommen falt i Lagmannsrett den 6. juni 1924, og senere stadfestet i Høyesterett. Einar Gerhardsen fikk 75 dagers fengsel. Det samme fikk Rolf Hofmoe, A. Arnesen, M. Bergseth, A. Kristiansen og Haakon Hoff.

90 dagers fengsel fikk A. Zackariassen, mens Nils Høns-

vald, Haakon Meyer, Martin Tranmæl og Oscar Torp fikk hver 5 måneders fengsel.

8 av de tiltalte, bl.a. Hønsvald og Oscar Torp, mistet også retten til å tjenestegjøre i rikets krigsmakt for 10 år.

Gerhardsen ble senere statsminister og Oscar Torp forsvarsminister (!), samtidig som de mindre koryfeer alle ble anbragt i nøkkelstillinger i inn- og utland.

Siden har mange i partiets unge garde, og spesielt akademiker-ungdommen, søkt å fremme samme kommunistiske holdninger fra den gang, hisset opp av pamper som var elever under den tids AP-junta.

Arne Treholt lot seg ikke bare påvirke til å gå i fredstog, — han ble også aktiv spion.

Om ham skriver Idar Aarheim i en lenger artikkel i «Morgenbladet» den 27. januar: («Slik er de mentale forutsetninger for det sosialistiske forræderi»).

«Selvfølgelig tar nu alle avstand fra Arne Treholt for at han i handling fulgte sitt sovjetvennlige sinnelag. Men hvorfor denne avstandstagen? Han har jo bare tatt de ideologiske konsekvenser av det akademiske miljø av radikalere som han kommer fra og som tenker de samme tan-

ker som han. Det er de samme kretser som daglig ser på USA som en større trusel enn Sovjetunionen, som undergraver NATO-samarbeidet, bekjemper de hemmelige tjenester (som nu har avslørt en av deres egne som sovjetagent) og drømmer om en sosialistisk verdensorden. Tidligere samlet de seg helst i SV, nu har de også fått den avgjørende innflytelse i et radikaliseret Arbeiderparti.

Naivt

Naivt skrives det om i hvilken grad Arne Treholt har vært en sikkerhetsrisiko. Selvfølgelig har han vært det. Men et langt mer truende faktum er at Det Norske Arbeiderparti med sin dreining i sikkerhetspolitikken representerer en sikkerhetsrisiko for Norge. Juridisk er det nu etter avsløringen en avgrunn mellom en Arne Treholt og vennen Einar Førde, politisk knapt en hårsbredd.

Nei, det nytter nok ikke å gjøre Arne Treholt til en enslig sydebukk for en hel generasjon av venstresosialister. Overalt sitter de nu i sine påvirkningsposisjoner; i politiske partier og i embedsverk, i «fredsorganisasjoner» og Nei til atomvåpen, i

(Forts. side 7)

Da britene sviktet sine egne :

BLODBADET I BERGEN

En dag i 1944, altså for 40 år siden, opplevet Bergen et krigens inferno, der døden gjorde sin rike høst.

I alt 196 bergensere ble drept, derav 60 barn, da svarte, britiske rovfugler i morgentimene seilte inn fra havet, og slapp sin last over sivilbefolkningen. Små og store hus ble knust, veltet, splintret eller rett og slett blåst vekk fra grunnmuren, og såredes skrik og jammer blandet seg med denotasjonene fra de eksploderende bomber.

Holen barneskole ble et av målene, og den store bygning styrtet over tilfluktsrommet, hvor de fleste elevene oppholdt seg. Alle gikk en grusom skjebne imøte.

Nå, førti år etterpå, er det konstatert at norske militære myndigheter i London, sammen med det allierte flyvåpen, hadde planlagt angrepet, men ikke slik det skjedde.

Umiddelbart før operasjonen ble satt igang ble nemlig den opprinnelige plan ganske enkelt tilintetgjort av britene, og uten varsel til nordmennene ble 100 Lancaster-fly sendt mot Bergen, med denne ordre: «BOMB OMRADET DER UBATBUNKEREN LIGGER».

FOLK OG LAND har snakket med en norsk offiser som har førstehåndskjennskap til de første planer for angrepet. Han forteller:

— Hurtige fly av typen Mosquito skulle gå over Bergen, og der trekke til seg det tyske flyvern. Mens dette skjedde skulle et lite antall Lancaster bombefly gå inn over Askøy, og der slippe ned små, spesialkonstruerte bombebåter. Disse skulle styres av dykkere og gå mot åpningen i ubåtbunkerens. Etter forsikring om riktig kurs, skulle dykkerne hoppe over bord og la seg redde av Mil.Org. i Bergen, som var gitt varsel.

Det gikk annerledes.

Britene sviktet nordmennene.

Med brutal tilsidesettelse av alle humane hensyn sendte de sin last over en av Bergens vakre forsteder, som ble forvandlet til et brennende og rykende inferno.

Det virkelige mål, UBATBUNKEREN, sto der fortsatt uskadd og intakt, — og ingen tyske soldater mistet livet i dette kapittel av vår okkupasjonshistorie, som vi har hørt så lite om.

Kåre Voie

Det er Ibsen som sier at «Evig eies kun det tapte». Hva som kan ha inspirert dikteren til dette selsomme paradoks er jeg ikke helt klar over. Men sikkert er det at jeg følte ordene med en viss sviende humor, da jeg en aften meditererte foran bokhyllen. Jeg tenkte på de fraværende. På alle de bøker som gjennom årene har forlatt sit gode selskap for å friste en flakkende tilværelse mellom venner og kjente. Jeg følte det som om jeg hadde sviktet dem. Det var som om tomheten etter dem sved som anklager i mitt sinn. De hadde jo vært mine fortrolige, de hadde opplatt sitt liv og sine tanker for meg. De hadde gjort meg delaktig i sine skjebner. En verden av skjønnhet ga de meg, men også heslighet i sin sannhet. Det er som om jeg ennu hører ropene: Her ligger vi, du samlet oss med nidkjærhet og vi betydde da noe for deg! Evig eies kun det tapte. Svunnen lykke og utlånte bøker kommer aldri mer tilbake.

Det er ellers en av tilværelsens gode stunder dette å vandre gjennom aftenstille stuer, når de andre sover og natten siger på. Da er meditasjonens time kommet. Det er noe godt og vakkert over den stillhet som natten og andres søvn skaper omkring en.

Meditasjon

Noen dagboksnotater fra mellomkrigstiden

Av Frank Rennord

Og likevel er det som om dagens liv ennu fyller rummene. Som om glad barnelatter hvelver seg over dem. En teddybjørn stirrer noe vemodig på meg fra en av krokene. Det ene øret dingler noe medtatt ned og en umiddelbar følelse av medynk med dette forlatte vesen griper meg. Jeg lemper den forsiktig over i divanen og det stiger et flisfyllt sukk opp fra den.

Det er en slik vandring der gjerne ender ved bokhyllen. Egentlig har man foresatt seg endelig å ta fatt på et av de utallige arbeider som skal gjøres «ved leilighet». Ordne opp i skrivebordsskuffen, — et hellig kaos av notater, klipp og artikler. Ord som lever og vil frem i lyset, som maser på og som innbilder seg at verden bare venter på dem. Egentlig måtte det være deilig befriende å se det hele gå opp i flammer, men ville det ikke føles som å stikke sin egen hånd i

varmen? Fordi det alt sammen jo er endel av en selv. Derfor stopper jeg de halstarrige ordene ned i sine gjemmer for deretter å ta befriende grep i bokhyllen. Så tar jeg pipen og ingenting mer er ondt.

En avis iverksatte en enquete: I hvilken tidsepoke ville De helst leve? Det var verd å legge merke til, at en overveiende del av svarene gikk ut på at man helst ville ha levet i tiden før den første verdenskrigen. Dette store skille mellom en gammel og ny kultur.

Svarene kom fra de mennesker som ble født på tampen av det forrige århundre. Denne generasjon har vel da også uten tvil gjennomlevd verdenshistoriens mest interessante, men også mest opprivende epoke. I løpet av få decennier opplevde vi en utvikling på alle områder, — en utvikling som ikke alene har revolusjonert menneskenes tilvæ-

relse, sosialt som økonomisk, men også deres innstilling til livet. Mens folkenes historie tidligere ble formet gjennom århundrer, finnes der knapt noen nasjon som ikke gjennom disse decennier enten har fått sitt u-livsår eller som har reist seg friere og sterkere. Den tekniske og økonomiske utvikling pisket menneskeheten fremover. Det ble ingen tid til å stanse opp og lytte etter de toner, som ga oss en sinnets harmoni. Vi som akkurat opplevde de siste skumringstimer i parafinlampens tid, vi som holdt våre hender skjermende for øynene, da den første glødelampe strålte som et eventyr, vi som så den første harken-de bil stønne seg gjennom gatene, vi som formelig sank i kne da det første flyet svevet over takene eller da de første stemmer fra en fjern verden hvisket inn i stuene. Jo, vi følte at vi sto på terskelen til en helt ny ver-

den. I løpet av noen decennier hadde vår klode fått noen århundreders elde.

Parallelt med denne utvikling ble de politiske feider skarpere. Der kom nye toner inn, — toner som aldri tidligere var hørt. De gamle partier lyttet forferdet. Det var den første svake oppsang fra det dengang revolusjonære arbeiderparti, det parti hvis kampsang ennu er en mare for verden. Dette var i tiden før den første verdenskrig. Den som hadde sendt sine små varslere, som ikke ble oppfanget her hjemme. Likevel gikk det som et fjertende budskap hin solfylte sommerdag, — at nu var krigen kommet. Så fulgte den rivende malstrøm, som brøt menneskeskjebner ned. Et gigantisk uvær som fulgte opp hva mennesker gjennom århundrer hadde skapt. Men som også avslørte og knuste alle de fiktive verdier som man hadde bygget sin tilværelse på. Etterpå fulgte så stillheten. Det var som om ingenting mere ville gro. Mange av våre drømme, våre håp, våre lengsler var spjernet opp. Utallige drev som vrakgods ut på livets elv, — inn i bakevjen hvor de fløt rundt og rundt for aldri mer å komme ut i strømmen. Enkelte lot seg helt

(Forts. side 2)